LÁZIBAN JÁRTUNK

Mint lapunk hasábjain már hírt adtunk róla, február 5-én ünnepélyes zárszámadó közgyűlést tartottak Lázi község Dózsa Termelőszövetkezetében. A közgyűlésen író vendégek is részt vettek: Urbán Ernő Kossuth-díjas, Kónya Lajos Kossuth-díjas, Sipos Gyula; a megyénkben dolgozó írók közül Bakács Tibor, Cserhát József, Molnár Sándor, Szabó Béla és Vágvölgyi László. A közgyűlés napján az írók elbeszélgettek a termelőszövetkezet tagjaival, este pedig irodalmi műsort adtak.

Az e heti irodalmi összeállításunkban szereplő versek és prózai írások a lázi találkozó élményéből, ihletéből fakadtak.

KÓNYA LAJOS:

Este

A kukoricák címerén kifulladt
szellő piheg s egy asszony felzokog,
hol kakukfű s kereszt alatt alusznak
a Parragok, Bödőcsök, Tarsolyok.
A dombtetőn a bíbor homlokú nap
arcraborul, fekete vér csorog.
A nyárfalomb újmódi dalt tanulgat,
fújják a hazatérő traktorok.
A falu mozdul. Sörszagú előleg
fut a kocsmába, jó vacsora könnyed
illatával telik meg a világ.
Brigádosok, tarlók töről jönnek,
terhét s reményét hordván a jövőnek,
mint ama Kristóf az isten fiát.

A furcsa szent

Bármilyen állathangutánzót
lefőz: csahol, béget, mekeg,
a nyitott ablakokba nyávog, —
magányos szegény s gyermeteg
szellemű. Egyszer ablakából
kibődült ez a furcsa szent,
s az utcáról hetvenöt jámbor
jószág kórusban ráfelelt.
Mit bőgtök? — a csodálkozástól
nem tud hova lenni a pásztor.
Mert marhák! — szól ki szentatyánk.
Ha egykor a halálos ágyról
szólítják, elbégeti százszor
az árva bakok bánatát.

SIPOS GYULA:

Tanyai út

Elmaradtak már a földi fények,
erdő, felhő tömbökben sötétlett,
elszakadt az út keskeny szalagja,
messzebb, mintha vizekbe szaladna,
tó vizébe, tengérek vizébe,
sűrű éjbe, vagy talán az égbe.
Megállok egy percre szusszanóra,
három felé mutat egy diófa,
napok óta járok a tanyákon,
itt is, ott is akad jóbarátom,
ismeretlenül is ismerősen
üdvözöl egy reámnevető szem,
nem kell félnem attól, merre ér el
a délidő, az este, az éjjel.
Háromfelé mutat a diófa,
a világot járom évek óta,
gyalog, vonaton, repülőgépen,
mögöttem százezer kilométer.
Állok a vén diófa tövében,
ideértem, itt is hazaértem,
tündököl már a vacsora-csillag,
asztalhoz hív mindenkit az illat,
akármerre indul is a lábam,
itthon vagyok ebben a világban.

Kukoricamorzsolás

Nevetés csendül, víg a szó
és rábrummog a morzsoló,
hegedű-, lány- és klarinét-,
asszony-hang viszi a primét;
kint tél van, hó van és magány;
bent: csapat asszony, nagyleány,
s mintha valami délsziget
bimbóztatná ki kedvüket,
asszony-tanya, arany-tanya,
kukoricahegy aranya
és jaj annak a férfinak,
kit elcsíp az asszony-csapat,
tréfáló zápor úgy veri,
mint nyáreső nagy cseppjei.
Tíz asszony, otthon szende mind,
de itt egy ősi rend szerint
dévajkodik, kacag, derül
s dolgozik győzhetetlenül.

Uralkodjék a költészetben is!...

A hét órára hirdetett előadás közönsége lassan gyülekezett. Már-már attól tartottam, hogy nem lesz jó vége, pontosabban: nem lesz jó kezdete. De aztán csak jöttek az emberek. Egész családok együtt. A legkisebbtől a legnagyobbig mindenki. Félóra késéssel kezdődött a műsor. Nem a színvonalas előadásról írok. Nem ez ragadott meg leginkább. A közönség, a közönségnek az élő irodalommal való találkozása — ez jelentette számomra a legfőbb élményt. Ahogy nézem az embereket, a színpadon az előadókat, valahogy mást is látok...

Kitárul a szép művelődési ház fala. Látom a pápai munkás-festőket, ahogy állványaik fölé hajolnak és festenek. Látom az öreg munkáskórus csupaszív dalosait, látom a falvak, üzemek sok-sok tehetséges színjátszóját, látom azt az áhítatot, ahogyan a kultúrát magukba fogadják. Látom azt az ünnepi nagy pillanatot, ahogy a művészet megfogja a gyárak, földek dolgozóit.

Mert az volt a legszebb ebben a lázi irodalmi estben, hogy a felelős írástudók nem „produkálták" magukat, hanem amolyan számadásként megmutatták: milyen fokon, milyen művészi ihlettséggel jelenítik, elevenítik meg a változó mindennapok az idő múlásával történelmivé váló eseményeit.

A minapi pártközlemény arról szól, hogy az ipar után a mezőgazdaságban is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok. Ahogy írom a szavakat, Petőfit hallom: „Ha a nép uralkodóvá válik a költészetben, közel áll ahhoz, hogy uralkodóvá váljék a politikában is..." Nem tudom pontosan idézni, de valamiképpen úgy fejeződik be a gondolat, hogy: ezen munkálkodni, ez az igaz költő feladata.

Petőfi szavai a ma íróját is kötelezik. Mire? — Ma a nép uralkodik a politikában; rajtunk a sor, hogy a szó teljes értelmében uralkodjék a költészetben, a kultúrában is!

Megtörtént a politikai őrségváltás. Az egykor alullevők felemelkedtek, az ország gazdáivá nőttek. A falvak népe előtt a szocialista útra térés, az újfajta, emberséges gazdálkodásra való áttérés új forradalmat indít el: a kultúra meghóditásának forradalmát. A paraszti élet új alapokra helyezése új feltételeket teremt a kultúra értékeinek befogadására oly fogékony falusiak előtt. Ennek volt szép, meginditóan szép állomása a lázi irodalmi est.

Turai Lajos

Ezt kaptam Lázitól

Könnyű az írónak, ha mondanivalóját hősei közvetítik. Akaratlan önvallomásra kényszerül, mikor magáról ír.

Szép téli reggelen, festőien behavazott bakonyi tájak között száguldtunk Lázi felé. Tele voltam izgalommal, sok élményt reméltem, és nem sejtettem meg semmit. A beszélgetések szüneteiben legújabb novelám járt az eszemben, a kifejezésnek és a művészi formának olyan évek óta gyötrő problémái, mint a szerkezet egysége, a próza ritmusa, a szavak hangulatteremtő varázsa, és még sorolhatnám tovább.

Láziban figyeltem az embereket. Városban nőttem fel, foglalkozásom az íróasztalhoz köt; a falu képe bennem gyermekkorom kirándulásainak emlékeiben él, s a ma parasztjának életét csak ünneplőben hozták el hozzám városba érkező látogatók. Lehetetlen volt nem észrevenni a változást.

Új embert kovácsolt Láziban az élet. Magabiztosabbat, műveltebbet, emberségesebbet, mint régen.

Honnan veszem? A zárszámadó közgyűlésen az emberek tekintetéből, és poharazás közben, fehér asztal mellett, meghitt beszélgetésekből. A fiatal, érettségizett tsz-elnök, Németh Ervin szavaiból, és a hatvanhatéves Kemény Viktor bácsi gondjaiból. Az irodalmi est légköréből, amikor zsúfolásig megtöltötte a kultúrházat a falu apraja, nagyja. Abból a megmagyarázhatatlan érzésből, hogy parasztok és írók, akik életünkben először találkoztunk, úgy köszöntöttük egymást, mint egy nagy család tagjai. Édes volt megosztani egymással örömöt és gondot.

Láziban villanásszerűen cikázott át rajtam a felismerés: az irodalom elsődleges témái nem az intellektusban és nem a pszichében, hanem a kor, az emberek, a föld szívében, a nép mérhetetlen szeretetében dobognak. Erre kell figyelni, ezt kell művészi formába önteni, ebben kell elégni az írónak.

Amit értelemmel eddig is láttam, érzelmileg helyeseltem, Láziban az élmény közvetlenségének erejével hatott. Késő éjjel mérhetetlenül gazdagabban repített autónk új tájak és új alkotások felé.

BAKÁCS TIBOR

A SZÁMOK POÉZISE

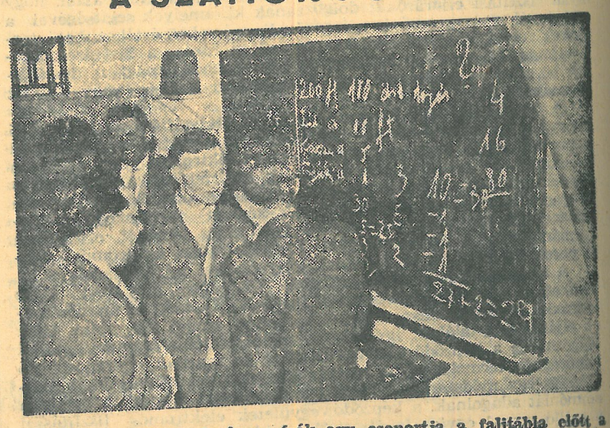

A szövetkezeti tagok és az írók egy csoportja a falitábla előtt a a Dózsa Tsz gazdasági helyzetéről, terveiről beszélget.

Őszinte

Nagyon szeretem a falut. Őszinte, néha kicsit nyersen is őszinte, de szeretni éppen olyan igazán tud, mint gyülölni. Akit a szívébe fogad, attól nem válik meg, élete árán sem. Csakhát — nem olyan egyszerűen fogad a szívébe! Nem akármiért!

Tetszik a kiváncsisága is, amit rejteget. Mélybenéző, kevésbizalmú kiváncsiság. Elővigyázatos, óvatos, és nagyon, de nagyon jól palástolt érzelem ez a legtöbb esetben. Finom, nem idegeskedő, mégis alapos, velőkig elemző. Úgy van ezzel a falusi ember, mint a hajdani vásári portékával, amit már megtapogatott, meg is fitymált, kétszer is visszament már bizonyosat tudni az őt legjobban érdeklő tulajdonságairól, de azért az érdekli a legjobban, hogy az eladónak mi a véleménye, mennyire védi pont azt, amire ő leginkább kiváncsi? Hát így van valahogy a falusi ember ma is a városiak egy részével. Az aktatáskás embert ma sem sorolja a legszivesebben látott vendégei közé — tisztelet a ma már elég gyakori kivételnek! Ilyen kivételféle az íróember is. A pesti író még csak hagyján! Annak neve van, sokfelé ismerik, ha annak elmond az ember valamit, akár országraszóló dolgot is kanyarithat belőle. Azonban az olyan magamfajta, akik „csak velük vannak, hogy lássanak, tanuljanak valami okosságot a mesterségből", meg a „fortélyból, ha már szeretnének lenni valakik.", szóval az ilyen magamfajták még csak kiváncsiságot sem keltenek. (Legalább tudja az ember, hogy mennyit ér!) Ezért is jó az őszinteség, meg azért is, hogy elvegyülhet az ember a tömegben. Nem nézik sem Urbánnak, sem Kónyának, de még csak Sipos Gyulának sem, hanem egynek az egyhasiak közül, aki jobb híján idejött a többiekkel. Ebből következik, hogy őszintén, válogatás és kertelés nélkül el lehet előttünk mindent mondani.

Nos, ott tartottunk a közgyűlésen, hogy doktor Bodogán elvtárs a nagyobb felelősség kérdésének szükségességét bizonygatta a zárszámadásra egybesereglettek előtt.

Akármennyire nem illik, ettől kezdve bizony nem Bodogán elvtársat figyeltem, hanem a két székkel odébb ülő szomszédomat. Csak úgy félfüllel ám! Odanézni nem mertem, mert akkor elárulom, hogy jobban érdekel a közbesuttogás, mint a szónok mondanivalója, s akkor már rólam is feltételezhető, hogy hátha valami „plajbácos mittudomkicsoda" vagyok, akire mégsem tartozik minden. Ami megírható, azt majd úgyis elmondják, akik odakerülnek.

A szónok tehát arról beszél, hogy többet kell adni! Többet mindenből, mint egyéni korukban, mert erre megvan a lehetőség.

— Meg hát, csak tudnád! — így a szomszéd. Erre lettem figyelmes.

— Bizony, te szegény, neked csakugyan kevesebb jut a lehetőségből — nyilvánítja egyetértését az objektiv nehézségek miatt méltatlankodó emberem szomszédja. — Mit tudsz te már teljesíteni? Még a kötelezőt is csak a téli hónapokban!